

отношений. / В.К. Глыстин. – Л.: Изд. Ленинградского ун-та, 1979. – 126 с.

5. Новоселов Г.П. Учение об объекте преступления. Методологические аспекты / Г.П. Новоселов. – М.: Изд-во НОРМА, 2001. – 208 с.

6. Гавриш С.Б. Кримінально-правова охорона довкілля в Україні / С.Б. Гавриш. – К.: Інст-т законод. Верховної Ради України, 2002. – 636 с.

7. Матишевський П.С. Об'єкт злочину / П.С. Матишевський // Кримінальне право України. Заг. част: підруч.; за ред. П.С. Матишевського ін. – К.: Юрінком Інтер, 1997. – С. 124-133.

УДК 343 (043.2)

Шевченко Т.В., студентка,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Катеринчук К.В., к.ю.н., доцент

ПОНЯТТЯ СИСТЕМИ КРИМІНАЛЬНИХ ПОКАРАНЬ ТА ЇХ ВИДИ

Кримінальне покарання – це особливий захід державного прикусу, що застосовує суд від імені держави до особи, винної у скоєнні злочину, і полягає у передбаченому законом обмеженні прав і свобод засудженою (частина перша ст. 50 КК).

Сутністю покарання є кара за скоєний злочин, тобто позбавлення засудженого певних благ (волі, майна), примушування до виконання певних дій. Покарання суттєво вирізняється від інших методів державного примусу – воно завжди персоніфіковане, особисте і тягне за собою правові наслідки та судимість.

Метою покарання є: кара як відплата за скоєне; виправлення засудженого; попередження вчинення нових злочинів самим засудженим (спеціальне попередження); попередження вчинення злочинів з боку інших осіб (загальне попередження).

Характерні ознаки кримінального покарання:

- публічність (вноситься від імені держави);
- вносять і застосовують тільки за вироком суду;
- покарання винної особи за скоєний нею злочин;
- передбачено тільки кримінальним законом і застосовується як правовий наслідок за скоєння особою конкретного злочину;
- застосування тягне за собою певний правовий наслідок – судимість;
- несе суто особистий характер;
- правова оцінка скоєного злочину і особи злочинця.

Чинним кримінальним законодавством передбачені окремі види покарань, які утворюють певну систему. Ця система (ст. 51 КК України) є тією юридичною базою, на якій ґрунтується діяльність судів із

застосування покарань [1]. Законодавець, визначаючи систему покарань, тим самим створює базу для побудови санкцій у відповідних статтях Особливої частини КК України, де передбачені види і межі покарань за окремі злочини.

Система покарань має визначати однаковість (однозначність) у правозастосовній діяльності, тобто бути важливим засобом забезпечення законності.

Під системою покарань розуміють встановлений кримінальним законом і обов'язковий для суду вичерпний перелік покарань, розташованих у певному порядку за ступенем їх суворості.

Отже, поняття системи покарань містить такі ознаки:

а) систему покарань встановлює тільки закон. Тобто жодне покарання не може визначатися довільно, його вид, розміри, порядок і підстави застосування можуть бути зазначені тільки в законі;

б) перелік покарань, що утворюють систему, є обов'язковими для суду. Інакше кажучи, суд, прерогативою якого є покарання, не має права відступити від цієї системи;

в) перелік покарань, що утворюють систему, є вичерпним. З погляду закону на сьогодні система покарань є завершеною. Коли говорять про систему покарань як вичерпний перелік, мають на увазі ту систему, той перелік, що наведений у ст. 51 КК України. Тому за злочин, скоєний на території України, неможливо, наприклад, застосувати таке покарання, як тюремне ув'язнення, заслання чи звільнення від посади, тому що КК України таких покарань не передбачає;

г) система покарань передбачає їх розміщення у певному порядку за ступенем суворості. У ст. 51 вони розташовані від менш до більш суворого. Подібного роду ступінчастість, «сходи» покарань дають змогу суду вирішувати, яке з покарань є більш чи, навпаки, менш суворим. Ці питання виникають під час зміни вироку в касаційній чи наглядовій інстанції, призначення покарання в порядку ст. 69 КК чи заміни покарання на більш м'яке (ст. 82 КК) [1].

Види кримінальних покарань за суб'єктом, до якого застосовуються покарання, поділяють на загальні і спеціальні. Загальні покарання можуть бути застосовані до будь-якої особи (наприклад позбавлення волі). Спеціальні покарання призначають лише певному колу засуджених і не можуть застосовуватися до будь-якої особи. Так, тримання у дисциплінарному батальйоні призначають лише військовослужбовцям строкової служби. До спеціальних покарань належать також службові обмеження для військовослужбовців, позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу і позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю.

За можливістю визначення строку покарання всі покарання поділяють на строкові і безстрокові [2].

Строковими покараннями є: позбавлення волі, обмеження волі, арешт, виправні роботи без позбавлення волі, службові обмеження для військовослужбовців, громадські роботи, позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, тримання у дисциплінарному батальйоні. Тобто, виправні роботи без позбавлення волі можуть призначатися на строк від 6 міс. до двох років, дисциплінарний батальйон – від 6 міс. до двох років, позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю – від 2 до 5 років, позбавлення волі – від 1 до 15 років. Безстроковими покараннями є: позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу і довічне позбавлення волі.

Література

1. Кримінальний кодекс України // Верховна Рада України; Кодекс України, Кодекс, Закон від 05.01.2017 р. № 2341. – Ст. 51, 69, 78.
2. Оніщенко О.О. Кримінальне право України (Особлива частина) / О.О. Оніщенко. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 381 с.

УДК 343 (043.2)

Шило С. В., студентка,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Логвиненко А. О., асистент

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ГРУПОВЕ ПОРУШЕННЯ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ

Законодавець у диспозиції ст. 293 КК України визначив, що організація групових дій, що призвели до грубого порушення громадського порядку або суттєвого порушення роботи транспорту, підприємства, установи чи організації, а також активна участь у таких діях є небезпечним діянням, і встановив міру покарання за ці діяння у вигляді покарання штрафом до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арештом на строк до шести місяців.

Законодавець відносить групове порушення громадського порядку до злочинів невеликої тяжкості (згідно ч. 2 ст. 12 КК України), що наближує відповідальність за вчинення даного злочину до відповідальності за адміністративне правопорушення.

Громадський порядок є родовим об'єктом не лише групового порушення громадського порядку, але й хуліганства, в тому числі групового (ч. 2 ст. 296 КК України), масових заворушень (ст. 294 КК України), закликів до вчинення дій, що загрожують громадському порядку (ст. 295 КК України). Відтак, постає проблема відмежування групового порушення громадського порядку від суміжних злочинів.